

Nr 50.

Ankom till riksdagens kansli den 12 november 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel till stödjande av linodlingen m. m.

(1:a avd.)

I en den 11 oktober 1940 dagtecknad proposition, nr 51, har Kungl. Maj:t, under återopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att ej mindre å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa *dels* under nionde huvudtiteln till Befrämjande av fröodlingen m. m.: Befordrande av inhemsk linodling ett anslag av 12,000 kronor, *dels ock* såsom kapitalinvestering i statens utlåningsfonder till Hemslöjdslånefonden ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor; än även bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för stödjande av priset å linhalm i huvudsaklig överensstämmelse med vad föredragande departementschefen i ovannämnda statsrådsprotokoll anfört.

Av statsrådsprotokollet inhämtas huvudsakligen följande:

Genom beslut av 1940 års lagtima riksdag lämnades ett avsevärt stöd åt linodlingen. Sålunda medgavs att lån till anläggande av lin- och hampberedningsanstalter finge beviljas från hemslöjdslånefonden. Till förstärkande av fonden anvisades för budgetåret 1940/41 å kapitalbudgeten ett reservationsanslag å 300,000 kronor. Riksdagen medgav tillika, att viss garanti finge lämnas rörande priserna för frö av oljelin. Genom beslut den 24 maj 1940 tillsatte Kungl. Maj:t sedermera statens linnämnd med uppgift att verka för linodlingens stödjande. De ändrade bestämmelserna rörande lån från hemslöjdslånefonden utfärdades genom kungörelse den 21 juni 1940 (nr 605). Vidare anvisades under nionde huvudtiteln för budgetåret 1940/41 ett anslag å 10,000 kronor till Befrämjande av fröodling m. m.: Befordrande av inhemsk linodling.

I skrivelse den 23 augusti 1940 har statens linnämnd framlagt ett flertal förslag till stödjande av linodlingen. Sedermera har linnämnden i en den 10 oktober 1940 dagtecknad promemoria framställt ytterligare förslag i ämnet.

Statens linnämnds förslag innebär i huvudsak följande.

Ett belopp av 2,500,000 kronor borde anvisas till förstärkning av hemslöjdslånefonden. Enligt nämndens uppfattning borde tio nya linberedningsanstalter uppföras. Bestämmelserna i kungörelsen nr 605/1940 angående lån från fonden borde ändras sålunda att lånen från fonden beviljades av lin-

nämnden. Tillika borde det i kungörelsen upptagna stadgandet att vederhäftig borgen skulle ställas för minst en tredjedel av lånebeloppet upphävas. Möjlighet borde vidare öppnas att bevilja statsbidrag utan återbetalningskyldighet till uppförande av linberedningsanstalter. Bidragen borde kunna beviljas till 15 procent av den beräknade kostnaden för anstaltens uppförande, kostnaden för tomten däri ej inberäknad. Sammanlagda beloppet av lån och bidrag skulle dock icke få överstiga 85 procent av anläggningskostnaderna. Linnämnden har ifrågasatt att linnämnden jämväl skulle handha fördelningen av bidrag från förenämnda anslag till linodlingens befrämjande, vilket enligt gällande bestämmelser fördelas av lantbruksstyrelsen. Ett belopp av 12,000 kronor borde beviljas såsom bidrag till arvode samt rese- och traktementsersättning åt en tekniskt utbildad konsulent, som borde anställas hos Sveriges utsädesförening eller hos nämnden. Därjämte borde hos linodlareföreningarna på deras bekostnad anställas två konsulenter. Slutligen framlägger nämnden vissa synpunkter rörande de statliga prisstödåtgärder för lin, som kunna bli erforderliga vid mera normala priser på importerat lin än de nu rådande.

I promemorian den 10 oktober 1940 har linnämnden hemställt, att priset på lindhalm under treårsperioden 1941—43 för kvalitetsklass I skulle garanteras utgöra 80 procent av inlösningspriset för råg av motsvarande års skörd, dock med den begränsning att statligt stöd icke finge utgå med högre belopp än 200 kronor per hektar spånadslin.

Enligt vad under hand meddelats kommer särskilt förslag om prisgaranti för linfrö att framläggas av livsmedelskommissionen i samband med förslag till prisgaranti för frö av oljelin.

Linnämnden har såsom *motivering* till förslaget om förstärkning av hemslöjdslånefonden och anvisande av medel för statsbidrag anført bland annat följande.

Efter ansökan om lån från hemslöjdslånefonden hade Hallands läns linodlareförening påbörjat uppförandet av en linberedningsanstalt vid Laholm. Denna anstalt uppfördes för en avverkning av c:a 1,500,000 kilogram lindhalm per år. Uppförandet av för anstalten erforderliga byggnader och anskaffandet av maskinell utrustning till densamma beräknades med nuvarande priser på material och maskiner draga en kostnad av 350,000 kronor och med eventuell komplettering med rötnings- och maskinell torkningsanordning, 400,000 kronor. Vidare planerades en linberedningsanstalt vid Hybo i Gävleborgs län. Här hade ett Iggesunds bruks aktiebolag tillhörigt sågverk, som nedlagt, avgiftsfritt upplåtits under 10 år till en inom Gävleborgs län under bildning varande linodlareförening. Denna linberedningsanstalt planerades ävenledes för en avverkning av 1,500,000 kilogram lindhalm per år och kalkylerades kosta 220,000 kronor. Dessa två anstalter vore emellertid icke tillnärmelsevis tillfyllest för beredning av hela den linskörd, som erfordrades för täckande av landets behov av råvaror av lin. Uppförandet av ytterligare 10 linberedningsanstalter borde därför med det snaraste påbörjas, så att dessa kunde vara färdiga att mottaga 1941 och 1942 års skördar av lindhalm. Om kostnaderna för uppförande av och anskaffande av maskinell utrustning till vardera av dessa anstalter antoges uppgå till samma belopp, som beräknats för förenämnda anstalt vid Laholm, nämligen 350,000 kronor, skulle för tillgodose-

ende av lånebehovet för ifrågavarande ändamål erfordras en kapitalförstärkning av hemslöjdslånefonden på i runt tal 3,000,000 kronor. Då det på grund av den knappa tillgången på råvaror av lin finge anses vara ett betydande statsintresse att linberedningsanstalter i tillräcklig omfattning med det snaraste komme till stånd, ville linnämnden föreslå, att jämväl statsbidrag borde kunna utgå till ifrågavarande anläggningar. Bidraget syntes böra utgå med högst 15 procent av den beräknade anläggningskostnaden, kostnad för tomt ej inräknad, dock att sammanlagda beloppet av bidrag och lån icke borde överstiga 85 procent av förstnämnda kostnad. Nu gällande villkor för erhållande av lån från hemslöjdslånefonden borde dock fortfarande bibehållas. Efter dessa grunder skulle för bidrag till 10 linberedningsanstalter med en sammanlagd anläggningskostnad av 3,500,000 kronor erfordras anslag av 525,000 kronor. Då emellertid även förenämnda anstalter i Laholm och Hybo borde komma i åtnjutande av bidrag, syntes ett belopp av omkring 600,000 kronor böra anvisas för ifrågavarande ändamål. Därest Kungl. Maj:t och riksdagen skulle finna gott bifalla detta förslag, kunde förstärkningen av hemslöjdslånefonden begränsas till 2,500,000 kronor.

Rörande de föreslagna ändringarna i bestämmelser angående lån och bidrag har nämnden anfört bland annat följande.

Då linnämnden enligt gällande instruktion skulle handhava frågor rörande bland annat beredningen och avsättningen av lin och hampa, syntes starka skäl tala för att nämnden jämväl finge handhava beviljandet av lån från hemslöjdslånefonden till uppförande av lin- och hampberedningsanstalter, när linnämnden genom sin verksamhet torde bliva i tillfälle att konstatera på vilka platser inom landet dylika anläggningar hade de största förutsättningarna att bliva ekonomiskt bärkraftiga.

Från vissa håll hade framhållits, att bestämmelsen i kungörelsen den 21 juni 1940 angående lån från hemslöjdslånefonden, att vederhäftig borgen för minst en tredjedel av samma summa erfordrades i de fall, då såsom säkerhet för lån ställdes förlagsinteckning med bästa förmånsrätt, skulle förorsaka betydande svårigheter, när medlemmarna i en linodlareförening ofta icke hade möjlighet att anskaffa dylik godtagbar borgen. Under sådana förhållanden syntes enligt nämndens mening ifrågavarande bestämmelse böra utgå, när förlagsinteckning med bästa förmånsrätt torde vara tillfyllest såsom säkerhet för beviljat lån.

Med avseende å de statliga prisstödåtgärderna har linnämnden bland annat uttalat följande.

Priset på lindhalm syntes böra fastställas för varje år av statens linnämnd och beräknas i relation till gällande priser på spannmål och övriga viktigare jordbruksprodukter. Endast i de fall, då världsmarknadspriset å berett lin vore så lågt, att det icke tillåte linberedningsanstalterna att för lindhalm kunna betala ett pris, som kunde anses vara behöfligt för jordbrukarna, borde statligt stöd beräknas komma att utgå.

Efter vissa underhandlingar, som linnämnden fört med representanter för linspinnerierna, hade dessa förklarat sig villiga att för 1940 och 1941 års skördar betala ett grundpris för rötat och skäktat svenskt lin av 2 kronor 50 öre per kilogram prima tåga. Beträffande högre och lägre kvaliteter föresloges därjämte en graderad prisskala. Linspinneriernas förbindelse gällde under förutsättning av oförändrade världsmarknadspriser på utländskt lin i motsvarande kvaliteter och med garanti för prisfall å dessa världsmarknadspriser. Skulle dessa emellertid stiga, vore spinnerierna villiga betala motsvarande merkostnad.

Då nämnda förbindelser rörande pris på lintåga emellertid icke utgjorde någon garanti för odlarna under alla förhållanden, syntes ett uttalande från riksdagens sida böra inhämtas om stöd åt linodlingen för år 1941 och de närmast därefter följande åren. Att en dylik prisgaranti vore nödvändig vid igångsättandet av en större linodling, torde framgå av inkomna skriftliga och muntliga förfrågningar från hushållningssällskap, kristidsstyrelser och enskilda personer. Dessa förfrågningar hade nämligen i samtliga fall utmynnat i en begäran om uppgift rörande priset för linhalm av 1941 års skörd samt fortsatt prisgaranti.

Linnämnden ville därför hemställa, att åtgärder vidtoges i syfte att utverka beslut av riksdagen, att priset på svensk linhalm av god kvalitet fastställdes i förhållande till vid samma tidpunkt gällande pris å råg. Detta förhållande borde uttryckas så, att priset å linhalm av viss prisklass (I) sattes lika med 80 procent av inlösningspriset å råg av motsvarande års skörd, dock finge eventuellt bidrag till odlarna från statens sida icke överstiga 200 kronor per hektar odlat lin. Det hade ansetts lämpligare att anknyta linhalmspriset till priset å råg än till priset å vårsäd, enär detta senare vanligen varierade betydligt, under det att brödsädens inlösningspris enligt nuvarande regleringsbestämmelser fixerades för varje år.

Vid försvårad tillförsel och höga världsmarknadspriser på lin syntes man för tillfället icke behöva räkna med något stöd från statens sida i form av bidrag till odlarna under år 1941. Skulle däremot ett plötsligt inträdande av sänkta priser nödvändiggöra statligt stöd, avsåge linnämnden att inkomna med närmare kalkyler rörande linodlingens räntabilitet under det förändrade läget samt förslag till erforderliga åtgärder.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot det av linnämnden till förstärkning av hemslöjdslånefonden föreslagna beloppet av 2,500,000 kronor. *Kommerskollegium* och *lantbruksstyrelsen* hava däremot ansett ett belopp av 1,500,000 kronor tillfyllest och uttalat sig för en begränsning av antalet nya linberedningsanstalter till fem. I fråga om de föreslagna ändringarna av gällande bestämmelser har *statskontoret* funnit förslaget om ändring i föreskrifterna om säkerheten för lån otillfredsställande. *Kommerskollegium* och *lantbruksstyrelsen* hava däremot biträtt linnämndens förslag i denna del men däremot motsatt sig den ifrågasatta överflyttningen av beviljandet av lån och bidrag till linnämnden. Dessa ämbetsverk hava vidare avstyrkt förslaget om anvisande av medel till statsbidrag. *Statskontoret* har icke haft något att erinra mot förslaget. Samtliga myndigheter hava biträtt förslaget om anvisande av 12,000 kronor till avlöning m. m. åt en konsulent. *Lantbruksstyrelsen* har därjämte förordat, att ytterligare ett belopp av 10,000 kronor skulle ställas till förfogande såsom arvode åt de konsulenter, som enligt linnämndens mening borde anställas av linodlarföreningarna.

I fråga om förstärkning av hemslöjdslånefonden och beviljande av statsbidrag har *lantbruksstyrelsen* anfört:

En så starkt forcerad ökning av linodlingen, att landets normala behov av linråvara skulle kunna helt tillgodoses redan 1942, torde knappast kunna genomföras. Därest man i allt fall skulle söka framtvinga linodling i så forcerat tempo, föreläge risk för missräkningar och bakslag, då man näppe- ligen torde kunna skaffa tillräckligt med kunnigt folk att handleda odlarna. Enligt *lantbruksstyrelsens* mening torde man icke kunna räkna med att mera

än ungefärligen halva antalet av linnämnden ifrågasatta linberedningsanstalter komme att uppföras under den ifrågasatta tiden, varför en medelsanvisning av 1,500,000 kronor till hemslöjdslånefonden syntes tillräcklig.

Lantbruksstyrelsen ansåge det av principiella skäl vara mindre lämpligt att med direkt statsbidrag understödja anläggningar av det slag, varom här vore fråga. Stöd genom lån borde i stället komma till användning, varvid lånevillkoren borde göras i motsvarande grad gynnsamma. De lån, som beviljades för uppförande av linberedningsanstalter, vore räntefria till och med tredje året näst efter det kalenderår, under vilket de till någon del första gången lyftats. Räknade man med en ränta av 4 procent, innebure sagda räntefrihet — om lånet amorterades på 15 år med lika delar årligen — ett statsbidrag av lägst 11 procent, högst 14 procent av lånebeloppet. Om anläggningarna därutöver skulle subventioneras med 15 procent av anläggningskostnaden, förelåge risk, att de ekonomiska förutsättningarna för uppförande av dylika anstalter komme att te sig så gynnsamma, att planläggningen icke komme att ske med den ekonomiska omsorg och det förutseende, som vore nödvändiga förutsättningar för att verksamheten skulle lyckas. Det finge även framhållas att i nuvarande statsfinansiella läge största sparsamhet borde iakttagas med statens medel.

Liknande synpunkter hava anförts av *kommerskollegium*.

Beträffande ändringarna i gällande bestämmelser har *kommerskollegium* yttrat bland annat följande.

Gällande amorteringsvillkor innebure en viss skärpning av de förut gällande bestämmelserna, så till vida att linberedningslån — som förut skulle återbetalas sedan det innehafvs under *två år* från första lyftningsdagen — numera skulle amorteras redan från och med året efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats. Då det torde kunna förutses, att till en början tillverkningen vid en linberedningsanstalt icke komme att nå upp till den beräknade produktionskapaciteten, finge kollegium föreslå en sådan ändring av amorteringsvillkoren, att linberedningslån skulle amorteras först sedan det innehafvs ett år från och med året efter det kalenderår, under vilket lånet till någon del första gången lyftats.

I gemensam framställning från *kommerskollegium* och *lantbruksstyrelsen* har vidare föreslagits, att bestämmelserna rörande säkerheten i kungörelsen angående lån från hemslöjdslånefonden ändrades sålunda, att såsom säkerhet finge godtagas inteckning med bästa förmånsrätt i linberedningsanstaltens fastighet samt, där låntagaren icke ägde fastigheten, förlagsinteckning med bästa förmånsrätt i rörelsen tillhörande lös egendom.

Departementschefen har anförts huvudsakligen följande:

I likhet med *kommerskollegium* och *lantbruksstyrelsen* ansåge departementschefen, att en så hastig expansion av linberedningen i landet som linnämnden ifrågasatt icke vore tillräddig. Innan en sådan utvidgning av verksamheten genomfördes, fordrades större erfarenhet rörande förutsättningarna och möjligheterna för en mera omfattande linberedning inom landet. I överensstämmelse med vad nyssnämnda ämbetsverk framhållit torde det vara tillräckligt, att omkring fem nya linberedningsanstalter uppfördes under den närmaste framtiden. Enligt verkställda beräkningar skulle då för täckande av lånebehovet ett belopp av 1,500,000 kronor ytterligare behöva anvisas för hemslöjdslånefonden.

Genom den sålunda förordade åtgärden komme ett avsevärt stöd att lämnas

för uppförande av linberedningsanstalter. Ehuru vissa skäl talade för att därutöver även statsbidrag ställdes till förfogande, ansåge departementschefen sig dock icke böra förorda linnämndens förslag i denna del. Det vore nämligen av vikt att de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten noggrant övervägdes vid planläggningen av anstalterna.

För underlättande av möjligheterna att anskaffa lån torde de av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen i ämbetsverkens gemensamma skrivelse föreslagna ändringarna rörande föreskrifterna om ställande av säkerhet för lånen böra genomföras. Även det av kommerskollegium i dess yttrande över linnämndens framställning framförda förslaget om utsträckt tid för amorteringsfrihet syntes böra vinna tillämpning. Däremot ansåge departementschefen icke skäl föreligga att överflytta beslutanderätten rörande lån och statsbidrag till linnämnden. Departementschefen förutsatte att de beslutande myndigheterna hörde linnämnden rörande föreliggande ansökningar, varigenom nämnden alltså bleve i tillfälle att framföra sina synpunkter i frågan.

Vad anginge frågan om anvisande av medel till arvoden samt rese- och trakamentsersättning åt förutnämnda konsulenter vore departementschefen enig med linnämnden om att en tekniskt utbildad konsulent borde anställas för att biträda på ifrågavarande verksamhetsområde. Arvode och övriga ersättningar åt honom borde gäldas av statsmedel. Mot det härför åskade beloppet av 12,000 kronor torde icke något vara att erinra. Departementschefen ställde sig däremot tveksam till lantbruksstyrelsens förslag om anvisande av medel till arvode åt de två konsulenter, som borde anställas av linodlarföreningarna. I varje fall syntes staten icke för närvarande böra påtaga sig kostnaderna härför. Nyssberörda belopp å 12,000 kronor torde böra anvisas under anslaget till Befrämjande av fröodling m. m.: Befordrande av inhemsk linodling.

Vad anginge frågan om prisstödjande åtgärder åt linodlingen hade linnämnden föreslagit att priset på linhalv under åren 1941—1943 garanterades till 80 procent av inlösningspriset för råg av motsvarande års skörd. Det statliga stödet till odlare skulle dock icke få utgå med högre belopp än 200 kronor per hektar av denne odlat spånadslin. Departementschefen ansåge, att staten borde iklåda sig en viss garanti för att odlarna kunde vinna avsättning för sitt lin till priser, som gjorde linodlingen ekonomiskt bärande icke endast under nuvarande krissituation utan även under mera normala förhållanden. Det torde icke kunna förväntas, att jordbrukarna eljest skulle i tillräckligt stor omfattning taga de risker, som vore förenade med att övergå till odling av lin på grund av de kostsamma anläggningar, som fordrades härför. Även om priset för närvarande vore tillfredsställande, kunde en förändring i krisen, i samband varmed en fri tillförsel utifrån av råvaror komme i gång, medföra hastiga försämringar i prisläget å lin. Man kunde icke heller bortse från att vid övergången till odling av nya växtslag för jordbrukarna besvär och svårigheter merendels uppstode, vilka motverkade en dylik övergång, framförallt till en osäkerhet rädde i fråga om avsättningsmöjligheterna. I viss mån likartade statliga garantier hade medgivits vid odling av oljeväxter. Det av linnämnden framlagda förslaget om att den statliga prisgarantien skulle anknytas till inlösningspriset på råg syntes för närvarande leda till tillfredsställande resultat. Även det av linnämnden fastställda maximibeloppet för garantien torde kunna godtagas. Departementschefen förordade alltså, att riksdagens medgivande inhämtades för lämnande av den ifrågasatta garantien, vilken till en början syntes kunna anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med linnämndens förslag. Skulle några större förskjutningar i krisläget uppstå, torde Kungl. Maj:t böra få vidtaga erforderliga jämkningar i prisgarantien. Att nu med någon säkerhet bedöma huruvida och i vad mån

garantien kunde medföra utgifter för statsverket läte sig uppenbarligen icke göra. Med hänsyn till den förhållandevis begränsade omfattning, som linodlingen kunde förväntas få, torde dessa kostnader dock icke komma att bli av någon mera betydande storlek.

I likhet med departementschefen anser utskottet skäl tala för att ytterligare åtgärder nu vidtagas för linodlingens stödjande. Utskottet finner liksom departementschefen, kommerskollegium och lantbruksstyrelsen sig icke nu böra förorda att flera än fem linberedningsanstalter uppföras under den närmaste framtiden och tillstyrker att för täckande av erforderligt lånebelopp hemslöjdslånefonden erhåller en förstärkning med 1,500,000 kronor.

Vad departementschefen som stöd för sin ståndpunkt till linnämndens förslag om särskilt statsbidrag för uppförande av linberedningsanstalter anfört har utskottet funnit bärande.

De av departementschefen ifrågasatta ändringarna i kungörelsen den 21 juni 1940 (nr 605) angående lån från hemslöjdslånefonden anser utskottet väl motiverade. Utskottet förutsätter emellertid, att vid ifrågavarande ändringars genomförande bestämmelserna rörande säkerhet för lån klart komma att giva vid handen, att in-teckning med bästa förmånsrätt i vederbörande fastighet, respektive i rörelsen tillhörande lös egendom, må godtagas såsom säkerhet för hela det beviljade lånebeloppet. Enligt utskottets mening synes det även lämpligt, att omförmälda ändring kommer att avse jämväl lån, som före ändringens ikraftträdande beviljats på grund av ovannämnda kungörelse.

Utskottet biträder departementschefens förslag om anvisande av 12,000 kronor till arvode samt rese- och traktamentsersättning åt en tekniskt utbildad konsulent och har icke något att erinra mot att detta belopp upptages under anslagsrubriken till Befrämjande av fröodling m. m. samt anvisas under beteckningen befordrande av inhemsk linodling.

Utskottet tillstyrker jämväl, att bemyndigande lämnas Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för stödjande av priset å linhalm i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen anfört.

Vad departementschefen i övrigt i detta ärende yttrat och föreslagit har icke föranlett någon invändning från utskottets sida.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. å tilläggsstat I för budgetåret 1940/41 anvisa

a) under nionde huvudtiteln till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Befordrande av inhemsk linodling* ett anslag av 12,000 kronor;

b) såsom kapitalinvestering i statens utlåningsfonder till *Hemslöjdslånefonden* ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor;

Utskottet.

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga åtgärder för stödjade av priset å linhalm i huvudsaklig överensstämmelse med vad föredragande departementschefen i statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 11 oktober 1940 anfört.

Stockholm den 12 november 1940.

På andra särskilda utskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *Nilsson* i Malmö, *Berling*, *Alfred Andersson*, *Friggeråker*, *Anderberg*, *Andersson* i Rixö, *von Heland*, *Sundberg*, *Bergman* och friherre *Beck-Friis*; samt

från andra kammaren: herrar *Svensson* i Grönvik, *Eriksson* i Stockholm, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Falkenberg, *Andersson* i Löbbo, *Ward*, *Bergström*, *Mårtensson*, *Carlström* i Södergården, *Staxäng*, *Pettersson* i Dahl och *Eriksson* i Frägsta.
